ገንዘብ ሚኒስቴር-ኢትዮጵያ

የ2017 በጀት ዓመት የዜጎች በጀት ሰነድ

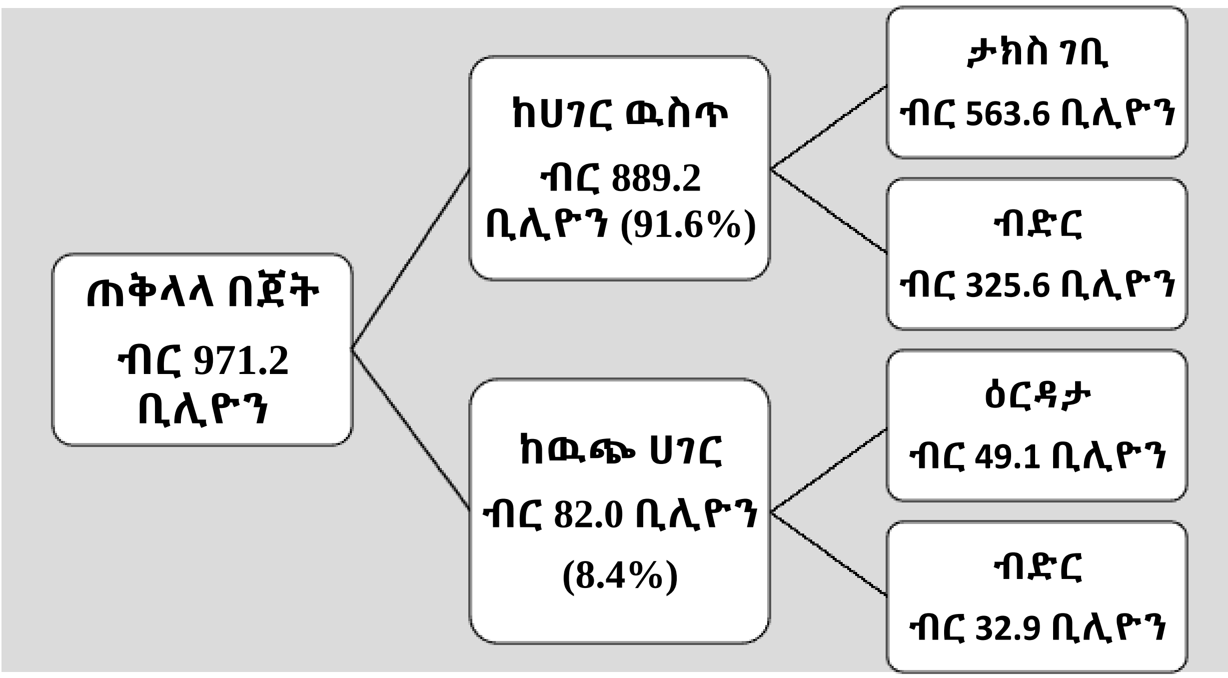

ግዴታዎን ይወጡ! መብትዎን ይጠይቁ!

ማዉጫ

1. መግቢያ...2

2. የዜጎች በጀት ሰነድ ማለት ምን ማለት ነዉ?...2

3. በጀት ማለት ምን ማለት ነዉ?...2

4. የ2016 በጀት ዓመት አጠቃላይ የምጣኔ ሀብት አፈጻጸም 4

5. የ2017 በጀት ዓመት በጀት..6

   5.1. የበጀት ምደባ አጠቃላይ ታሳቢዎች?...6

   5.2. የበጀቱ ምንጭ ከየት ነዉ? መጠኑስ?..7

   5.3. በጀቱ በምን ላይ ይዉላል?..9

   5.4. መንግስት አጠቃላይ የወጪ ግዴታዉን እንዴት ይወጣል?...................12

   5.5. የመንግስት ወጪ ዕቅድ በመሰረታዊ ተግባራትና ፕሮግራሞች...........12

   5.6. በ2017 በጀት ዓመት ከማዕከላዊ መንግስት ለክልል መንግስታት የድጎማ በጀትና የዘላቂ ልማት ግቦች ድጋፍ...16

6. የበጀትና ፋይናንስ ቴክኒካል ቃላቶችና ሓረጎች መግለጫ................................17

1. መግቢያ

የመንግስት በጀት የሚያመለክተዉ መንግስት በበጀት ዓመቱ የሚሰበስበዉን ቀረጥና ሌሎች ገቢዎች፣ ለዜጎች የሚቀርቡ አገልግሎቶችንና የፋይናንስ ጉድለቶችን ማሟላት የሚያስችል የብድር ዕዳ በመወሰን የኢኮኖሚ ዕድገቱን ማፍጠንን፣ ተጨማሪ የስራ ዕድሎችን የሚፈጥርበት፣ የመሰረተ ልማቱን የሚያስፋፋበትና ድህነትንና ኢፍትሓዊነትን የሚያጠፋበት ሂደት ሲሆን፤ እነዚህን ዉሳኔዎች ተፈጻሚ ለማድረግ ገንዘብ ሚኒስቴር በበጀት ዓመቱ ጥቅም ላይ እንዲዉል የተፈቀደዉን በጀት ለሁሉም ሊገባ በሚችል መልኩ የዜጎች በጀት መረጃ ሰነድን በማዘጋጀትና ተደራሽ በማድረግ የዜጎችን ሁለንተናዊ ተሳትፎ እንዲረጋገጥ አድርጓል።

2. የዜጎች በጀት ሰነድ ማለት ምን ማለት ነዉ?

የዜጎች በጀት መረጃ ሰነድ ማለት በሀገሪቱ ህግ አዉጭዉ አካል ለ2017 በጀት ዓመት የጸደቀዉን የበጀት አዋጅ ሁሉም ዜጋ ስለበጀት ምንነት፣ ምንጩና ወጪ አደራረጉ እንዲሁም ለበጀት ዓመቱ የተፈቀደዉ በጀት በምን ያህል ኑሮን እንደሚያሻሽል እንዲረዳ ተደርጎ የተዘጋጀ ነዉ።

ስለሆነም ይህ ለ2017 በጀት ዓመት በገንዘብ ሚኒስቴር የተዘጋጀዉ የዜጎች በጀት መረጃ መንግስት በሚያደርገዉ ወጪ የዜጎችን ፍላጎት ስለማሟላቱ ህዝብ መቆጣጠርና ማረጋግጥ በሚችል መልኩ የተዘጋጀ ነዉ።

3. በጀት ማለት ምን ማለት ነዉ?

የመንግስት በጀት በአንድ የበጀት ዓመት ስለ መንግስት ገቢና ወጪ የሚተነበይበት ሰነድ ሆኖ ሁሉም የመንግስት ባለበጀት መስሪያ ቤቶች ከተሰጣቸዉ ተግበርና ሃላፊነት አንጻር ሊያሳኩ ያስቀመጡትን ዓላማ እንዴትና በምን ያህል ሀብት እንደሚያከናዉኑ የሚያሳይ ሰነድ ነዉ። የበጀት ሰነዱም በሀገሪቱ ህግ-አዉጭ አካል ከጸደቀ በኋላ ስራ ላይ የሚዉል ህጋዊ ሰነድ ይሆናል።

የኢትዮጵ መንግስት የበጀት ሂደት ከማዕከላዊ መንግስት እስከ ታችኛዉ አስተዳደራዊ የስልጣንን እርከን ድረስ በተመሳሳይ አራት ደረጃዎች (የበጀት ዝግጅት፣ በጀት ማጸደቅ፣ በጀት ስራ ላየ ማዋልና በጀት ቁጥጥር) ያሉት ሲሆን፤ እነዚህ የበጀት ሂደቶች የገንዘብ ሚ/ር ባወጣዉ የፋይናንስ የጊዜ ሰሌዳ መሰረት በሁሉም ባለበጀት መ/ቤቶች ተግባራዊ የሚደረጉ ናቸዉ።

አራቱ መሰራታዊ የበጀት ሂደቶች/ዑደቶች

የበጀት ዝግጅት → **የተዘጋጀ በጀት ማጽደቅ** → **በጀትን ስራ ላይ ማዋል** → **ስራ ላይ የዋለን በጀት ቁጥጥርና ኦዲት**

ከበጀት ዓመቱ ቀደም ብሎ የሚከናወን		በጀት ዓመቱ ተጀምሮ እስኪያልቅ	በጀት ዓመቱ ከተጠናቀቀ በኋላ
• የማክሮ-ኢኮኖሚና የፊሲካል ማእቀፍ ዝግጅት፤ • በተዘጋጀዉ የማክሮ-ኢኮኖሚና የፊሲካል ማእቀፍ መነሻነት አመታዊ የፊሲካል እቅድ ማዘጋጀት፤ • መንግስታዊ የኢንቨስትመንት ፕሮግራም ማዘጋጀት፤ አመታዊ ለክልል መንግስታት የሚሰጠዉን ድጎማ በጀት ግምት ማዘጋት እና የበጀት ጥሪ ለባለበጀት መ/ቤቶች ማድረግ • በጀት ሰሚ ጉባኤ ማድረግ • ተደግፎ የቀረበዉን አመታዊ በጀት ላይ መወሰን	• የቀረበዉ በጀት በህግ-አዉጭዉ ከታየ በኋላ ይጽድቃል፤	• በጀት ለፈጻሚ መስሪያ ቤቶች ይተላለፋል፤ • የገንዘብ ሚኒስቴር የበጀት አፈጻጸሙን የከታተላል፤ • የህግ-አዉጭዉ አካል እንደአስፈላጊነቱ የበጀት ክለሳ ያደርጋል፤	• በዋናዉ ኦዲተር መስሪያ ቤት የመንግስት ተቋማት የበጀት ትግበራ አፈጻጸም ኦዲት ይከናወናል፤ • በህግ -አዉጭዉ አካልም የበጀት አፈጻጸም ቁጥጥር ይደረጋል፤

4. የ2016 በጀት ዓመት አጠቃላይ የምጣኔ ሀብት አፈጻጸም፤

የኢኮኖሚ ዕድገት

በ2016 በጀት ዓመት የሀገሪቱ ኢኮኖሚ በ7.9 በመቶ እነደሚያድግ ይጠበቃል፡፡ በ2017 በጀት ዓመት ኢኮኖሚዉ በ8.4 በመቶ እንደሚያድግ ተገምቷል፡፡

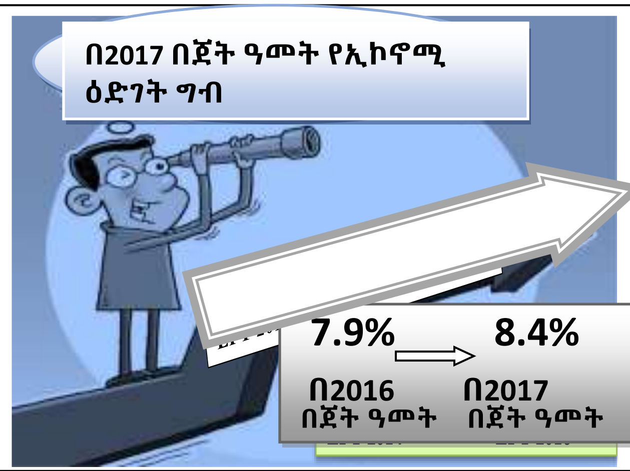

የዋጋ ንረት

በመጋቢት ወር 2016 ዓ.ም የተመዘገበው የ12 ወራት አማካይ አገራዊ አጠቃላይ የዋጋ ግሽበት ዕድገት **28.9** በመቶ ሲሆን፤

በ2017 በጀት ዓመት የዋጋ ንረቱ 31.8 በመቶ እንደሚሆን ተገምቷል፡፡

በ2016 በጀት ዓመት ዘጠኝ ወራት ውስጥ ከሸቀጦች የወጪ ንግድ (ኤክስፖርት) 2,167.2 ሚሊዮን የአሜሪካን ዶላር ገቢ ተገኝቷል፡፡ ይህም በ2015 በጀት ዓመት ተመሳሳይ ወቅት ከተገኘው **2,376.1** ሚሊዮን ዶላር ገቢ ጋር ሲነፃጸር በ208.9 ሚሊዮን ዶላር (በ8.8 በመቶ) ያህል ቅናሽ ማሳየቱን መረጃዎች አመልክተዋል፡፡

የባለፈዉ በጀት ዓመት የፊስካል ፖሊሲ አፈጻጸም

ሀ. የገቢ በጀት አፈጻጸም (በሚሊዮን ብር)

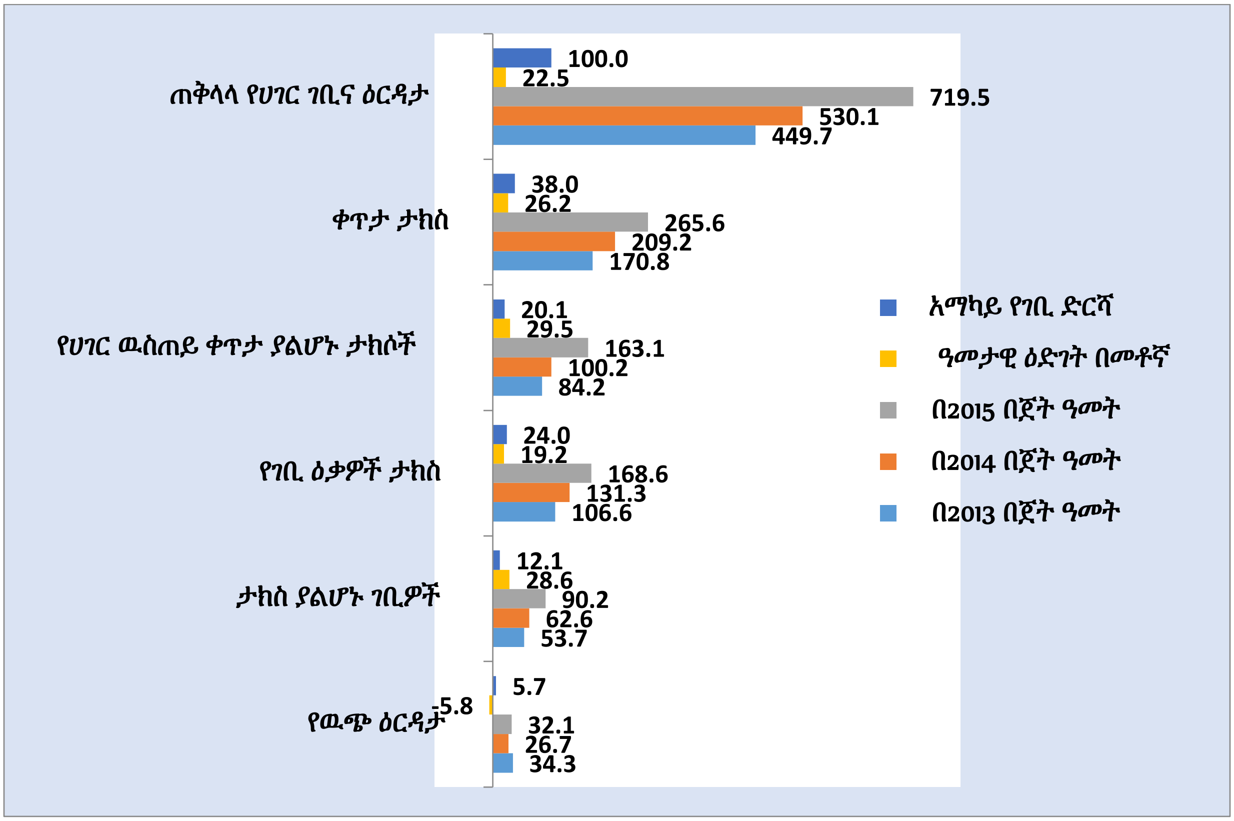

ለ. የወጪ በጀት አፈጻጸም

በሚሊዮን ብር

የወጪ ዓይነት	2013	2014	2015	አማካይ
ጠቅላላ ወጪ	**599.0**	**785.4**	**943.9**	**776.1**
መደበኛ ወጪ	**363.6**	**518.1**	**588.1**	**490.0**
ካፒታል ወጪ	**235.4**	**267.2**	**355.8**	**286.1**
የድህነት ተኮር ዘርፍ ወጪ	**508.0**	**568.5**	**679.1**	**585.2**
ትምህርት	174.9	211.3	246.9	**211.0**
ጤና	85.3	89.5	91.8	**88.9**
ግብርና	78.7	73.7	81.4	**77.9**
ውሃ	44.7	70.9	99.7	**71.8**
መንገድ	124.5	123.1	159.3	**135.7**

5. የ2017 በጀት ዓመት በጀት

5.1. የበጀት ምደባ አጠቃላይ ታሳቢዎች

ለ2017 በጀት ዓመት የፕሮግራም በጀት ዝግጅት ታሳቢ የተደረጉ ዋና ዋና ጉዳዮች የሚከተሉት ናቸው፡፡

- ለ2017 በጀት ዓመት የተዘጋጀው በጀት የአስር ዓመቱ መሪ የልማት ዕቅድ አካል የሆነውን የ2016-2018 የልማትና ኢንቨስትመንት እቅድ እና የፕሮግራም በጀት በማጣጣም የተቀመጡ ግቦችና አቅጣጫዎችን ከማስፈጸም አኳያ እና ሊኖር የሚችለውን የሀብት መጠን ከግምት ውስጥ በማስገባት፣
- በዕቅዱ ዘመን ለማህበራዊና ለኢኮኖሚ ትራንስፎርሜሽን፣ ለኢንዱስትሪ ልማትና ለኤክስፖርት መስፋፋት፣ ለሥራ ዕድል ፈጠራ ፣ ለመስኖ ልማት እና ለግብርና ልማት የተሰጠው ከፍተኛ ትኩረት በቀጣይም ትኩረት እንደሚሰጠው ከግምት ውስጥ በማስገባት፣
- በካፒታል ወጪ በመካሄድ ላይ ላሉ ነባር ፕሮጀክቶች ቅድሚያ በመስጠት እና በውጭ ፋይናንስ ለሚካሄዱ ፕሮጀክቶች ደግሞ የመንግስት ድርሻን ታሳቢ በማድረግ፣
- የሀገር ደህንነት ለማስጠበቅ፣ በተፈጥሮና በሰው ሰራሽ ችግሮች ምክንያት ለተጎዱ ዜጎች የእለት እርዳታ ለማቅረብ እና ለልማታዊ ሴፍቲኔት የሚያስፈልገውን ወጪ ታሳቢ በማድረግ፣
- በጦርነቱ ምክንያት የወደሙ መሰረተ-ልማቶች እና አገልግሎቶች ወደ ቀድሞ ይዞታቸው ለመመለስ የመልሶ ማቋቋም ስራን ታሳቢ በማድረግ፣
- ሊኖር የሚችለውን የአገር ውስጥ ብድር ጫና ግምት ውስጥ በማስገባት ለአገር ውስጥ እዳ ክፍያ እንዲሁም የውጭ ሀገር ዕዳ ክፍያን ግምት ውስጥ በማስገባት፣
- ለዘላቂ ልማት ግቦች ማስፈጸሚያ በክልሎች በተጓዳኝ ፋይናንስ /Matching Fund/ ጭምር ለሚካሄዱ አነስተኛ እና መካከለኛ የመስኖ ልማት ፕሮጀክቶች እና ለነባር የመስኖ ፕሮጀክቶች ማስፈጸሚያ ከፍተኛ ትኩረት በመስጠት፣

5.2. የበጀቱ ምንጭ ከየት ነዉ? መጠኑስ?

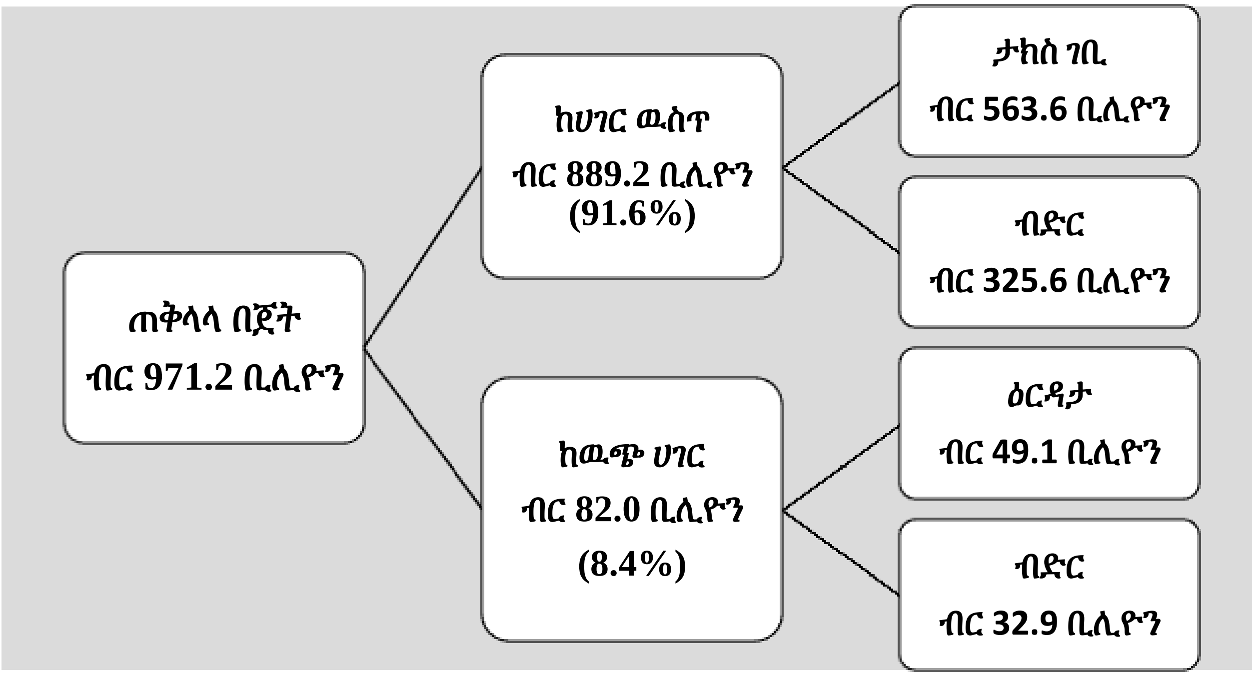

የበጀት ገቢ መጠን ለማሳደግ ቁልፍ የታክስ ፖሊሲ ማሻሻያዎች፤

በበጀት ዓመቱ ለህግ-አዉጭዉ ቀርበው እንደሚጸድቁና ሥራ ላይ እንደሚውሉ የሚጠበቁ የታክስ ህጎች በቀጣዮቹ በጀት ዓመታት ለታክስ ገቢ አሰባሰቡ ተጨማሪ አቅም ይፈጥራሉ።

እነዚህን የታክስ ህግ ማሻሻዎች ተግባራዊ በማድረግ በ2017 በጀት ዓመት በጥቅሉ ብር 92.5 ቢሊዮን ተጨማሪ የታክስ ገቢ መሰብሰብ እንደሚቻል ታሳቢ ተደርጓል፡፡

በቀጣይ በሥራ ላይ ለማዋል የታቀዱት ዋና ዋና የታክስ ህጎች እንደሚከተሉት ቀርቧል፤

የተጨማሪ እሴት ታክስ ማሻሻያ፡- ማሻሻያዉ ከተ.እ.ታ ነጻ የሆኑ ምርቶችና አገልግሎቶችን በጥናት ላይ በመመርኮዝ ወደ ሥርዓቱ እንዲገቡ በማድረግ፣

ኤክሳይዝ ታክስ ማሻሻያ፡- ይህ ማሻሻያ ተግባራዊ በሚሆንበት ጊዜ በቅንጦት ዕቃዎች እንዲሁም ለጤና ጥሩ ያልሆኑ ምርቶች ፍጆታ በመቀነስ በጤና ላይ ሊደርስ የሚችል አደጋ እንደሚቀንስ ይጠበቃል፣

የኤክሳይዝ ቴምብር፡- ኤክሳይዝ የተጣለባቸው ዕቃዎች ላይ የሚሰበሰብ ገቢ ተግባራዊ ሲደረግ ህገ-ወጥ ንግድን በማስቀረት ወይም በመቀነስ ለገቢ አሰባሰቡ ከፍተኛ አስተዋጽኦ እንደሚኖረው ይጠበቃል፣

የገቢ ግብር ማሻሻያ፡- የግብር ነፃ እና እፎይታን በመቀነስ፣ የዝቅተኛ ተለዋጭ ታክስ እርከን ሥርዓትን በመዘርጋት እና የታክስ ቀንሶ ማስቀረት ሥርዓትን በማሻሻል ተጨማሪ ገቢ ሊገኝ እንደሚችል ይጠበቃል፣

የታክስ ማበረታቻ ማሻሻያ፡- ጠንካራ ሥርዓት በመዘርጋትና የሚታጣውን የመንግስት ገቢ ለመቀነስ እንዲቻል አገልግሎቱ በማዕከል በገንዘብ ሚኒስቴር ብቻ እንዲሆን በማድረግ ጠንካራ ስራ ተሰርቷል፣

አረንጓዴ (የተሽከርካሪ ዝውውር አመታዊ) ታክስ:- አሁን ያለው ሥርዓት የሚፈለገውን ገቢ ከማስገኘት እና የአካባቢ ብክለት ችግርን ከመቀረፍ አንጻር በቂ ባለመሆኑ፤ ዓመታዊ የተሽከርካሪ ዝውውር ታክስ እንደሚጀመር ታሳቢ ተደርጓል፣

የንብረት ታክስ (Property Tax) ህግ፡- ከዚህ ታክስ የሚገኘው ገቢ የክልሎችንና የከተማ አስተዳደሮችን ገቢ እንደሚጨምር ይጠበቃል:: ይህም የታክስ መሰረቱን በመስፋት የክልሎችንና የከተማ አስተዳደሮች የታክስ ገቢን እንደሚጨምር ግምት ይጠበቃል፣

ታክስ አስተዳደር ማሻሻያዎች፡- የገቢ ሰብሳቢ ተቋማት የሰው ሀይልና ተቋማዊ አቅምና የአሠራር ችግሮችን እና አደረጃጀቱን በጥልቀት በመፈተሽ አስፈላጊ የሆኑ ማሻሻያዎችን ተግባራዊ ማድረግ አስፈላጊ ሲሆን፣ ለዚህም በተግባር ተጨባጭ ለውጥ እንዲመጣ በመንግስት በኩል ቁርጠኝነት እንደሚኖር ታሳቢ ተደርጓል፣

5.3. በጀቱ በምን ላይ ይዉላል?

ለ2017 በጀት ዓመት ለመደበኛ ወጪ ብር 451.31 ቢሊዮን፣ ለካፒታል ወጪ ብር 283.20 ቢሊዮን፣ ለክልል መንግስታት ድጋፍ ብር 222.70 ቢሊዮን እንዲሁም ለዘላቂ ልማት ግቦች ማስፈጸሚያ ብር 14.00 ቢሊዮን በጠቅላላዉ ብር 971.20 ቢሊዮን ተመድቧል፡፡

በዚህም መሰረት የፌዴራል መንግስት አጠቃላይ የ2017 በጀት ለ2016 በጀት ዓመት ከተመደበዉ በጀት በብር 169.56 ቢሊዮን ወይንም የ21.1 በመቶ ዕድገት አሳይቷል፡፡

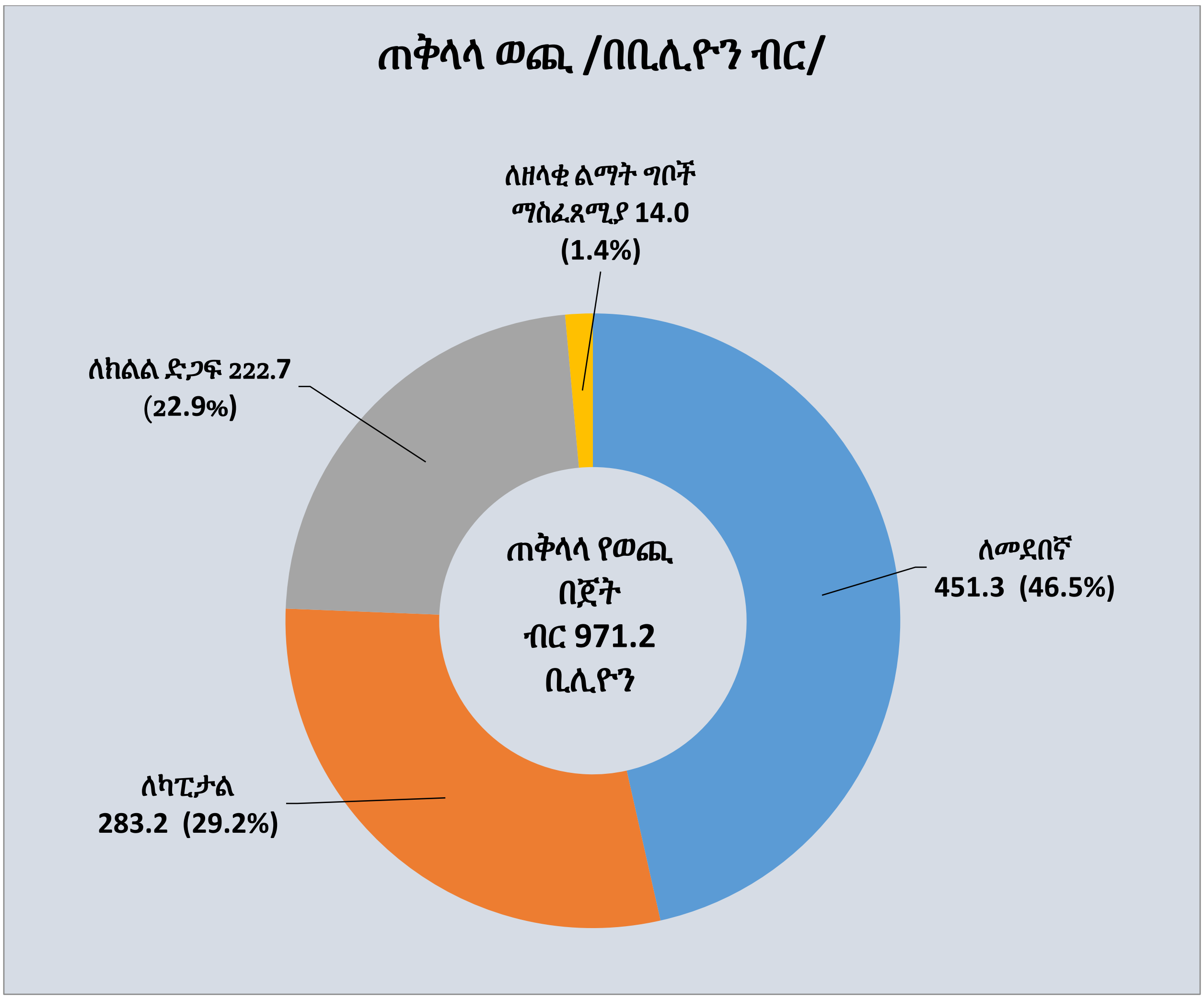

ሀ. የመደበኛ ወጪዎች

የመደበኛ ወጪ በዋናነት ትኩረት ያደረገዉ፡-

- የብድር አገልግሎት
- ለብሔራዊ ደህንነት
- በግጭትና በድርቅ ለተጎዱ ዜጎችና መሰረተ-ልማቶች ድጋፍ

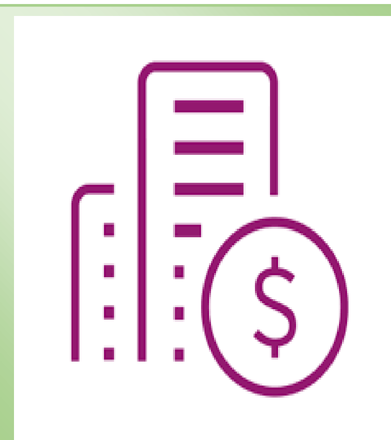

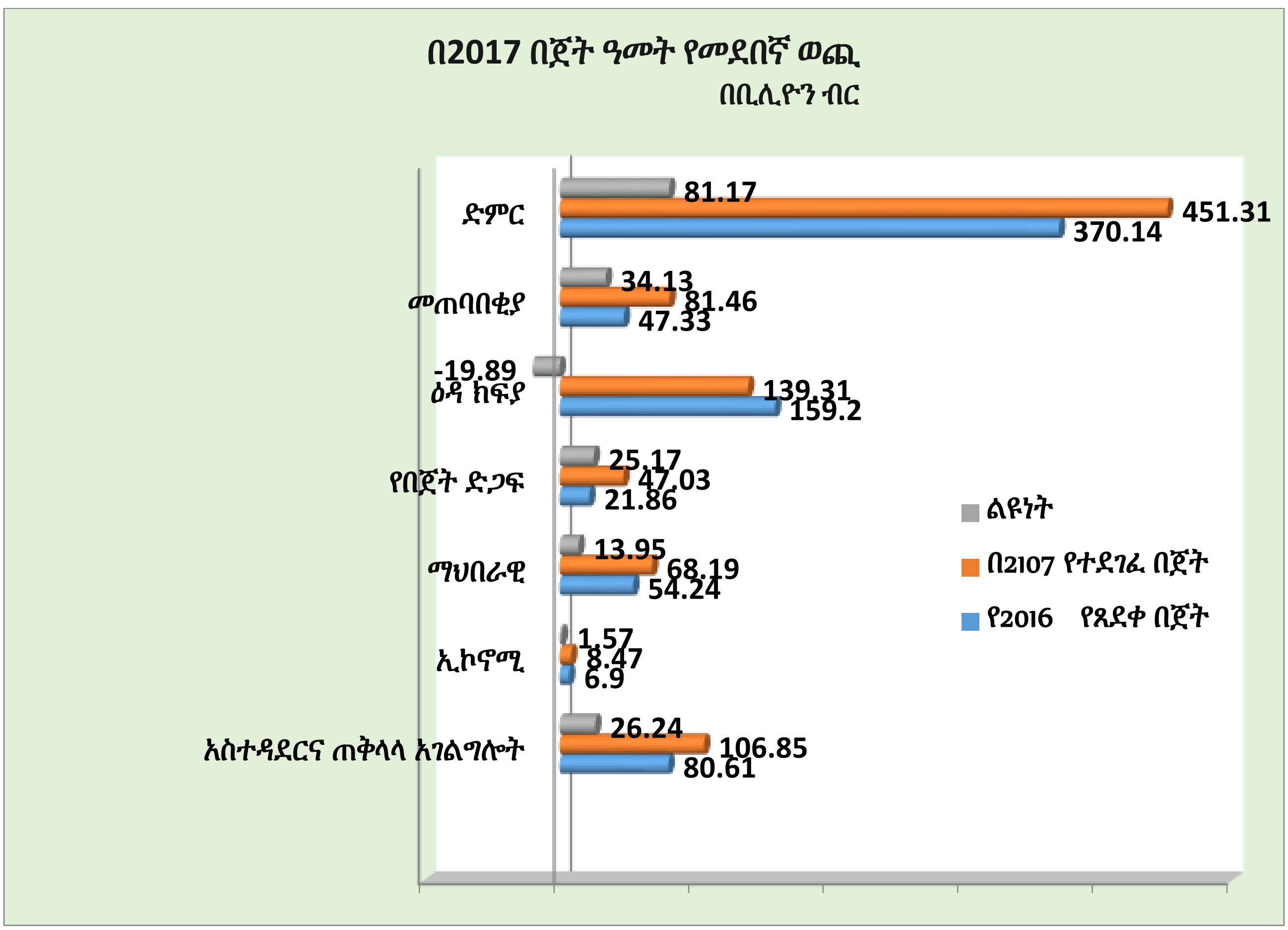

ለ. የካፒታል ወጪዎች

የካፒታል ወጪ በዋናነት ትኩረት ያደረገዉ፡-

- በመካሄድ ላይ ላሉ ነባር ፕሮጀክቶች
- አሁን ያለውን ዕቅድ ለማሳካትና እንዲጠናቀቁ ለማድረግ እና
- በግጭቱ ምክንያት የወደሙ መሠረተ ልማቶችና አገልግሎቶች ወደ ቀድሞው ይዞታቸው መመለስ

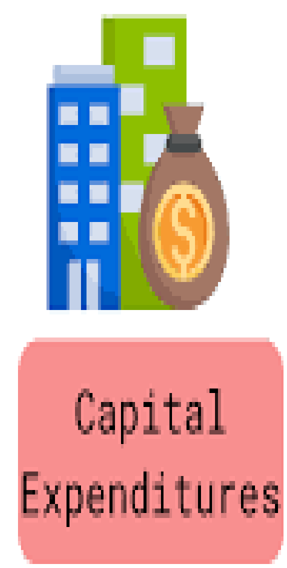

የ2017 በጀት ዓመት የካፒታል ወጪ /በቢሊዮን ብር/

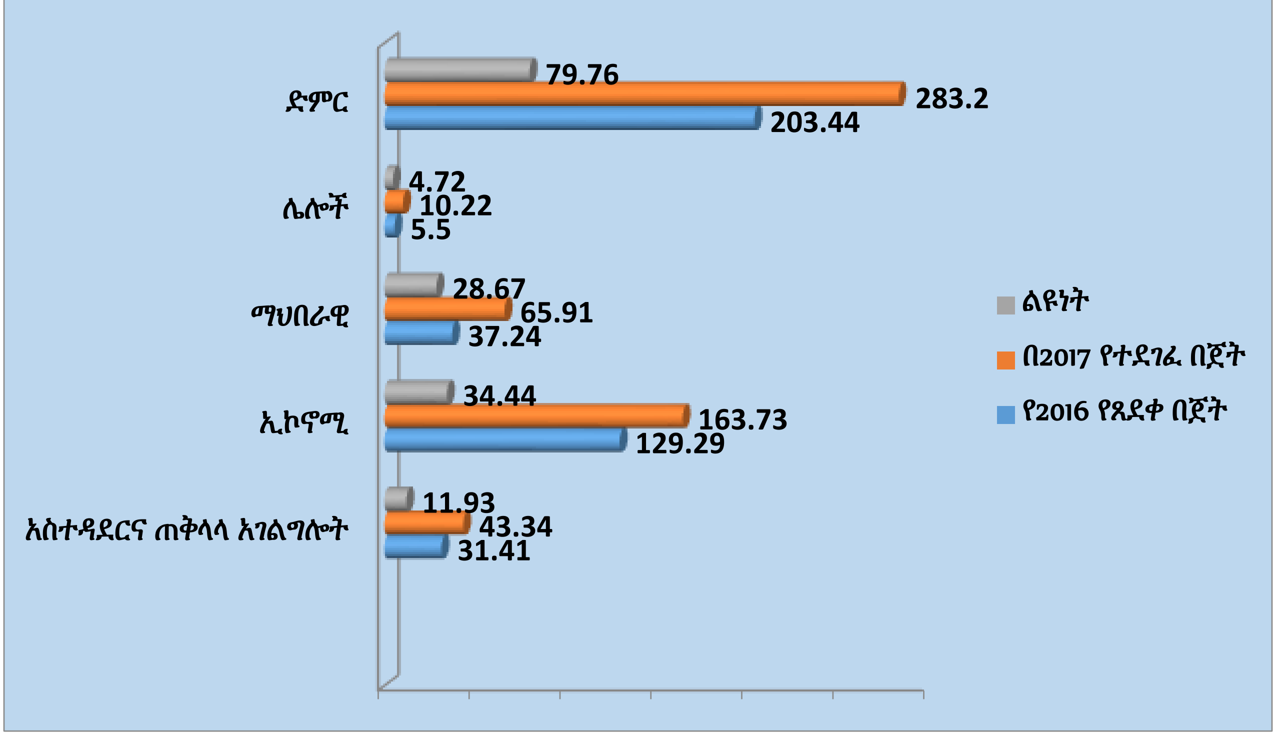

5.4. መንግስት አጠቃላይ የወጪ ግዴታዉን እንዴት ይወጣል?

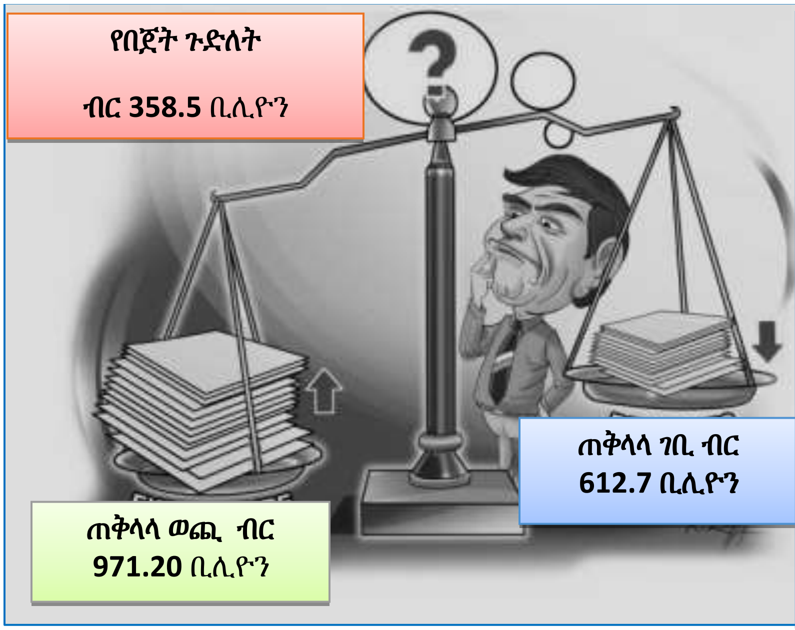

- ❑ በ2017 በጀት ዓመት የበጀት ጉድለት **ብር 358.5 ቢሊዮን** ሲሆን፤ይህም ከጠቅላላዉ ሀገራዊ ምርት **የ2.06 በመቶ** ድርሻ አለዉ፡፡
- ❑ በወጪና ገቢ በጀት መካከል ያለዉን የበጀት ጉድለት (ልዩነት) ከሀገር ዉስጥ ብድር **ብር 325.6 ቢሊዮን**፣ ከዉጪ ሀገር ብድር **ብር 32.9 ቢሊዮን** የሚሸፈን ይሆናል፡፡

5.5. የመንግስት ወጪ ዕቅድ በመሰረታዊ ተግባራትና ፕሮግራሞች

ሀ. የመንገድ መሰረተ-ልማት ማጠናከር

- ❑ **አዲስ የዋና አስፋልትና መገቢ መንገዶች ግንባታ**
- ❑ **የነባር መንገዶች ጥገና፤**

ጠቅላላ ብር 85.5 ቢሊዮን

ለ. የትምህርት ዘርፍ ልማት

- ✓ ለከፍተኛ ትምህርት ነባር ፕሮጀክቶች፣
- ✓ ለቴክኒክና ሙያ ስልጠና እንዲሁም
- ✓ ለአጠቃላይ ትምህርት ጥራት ማሻሻያ ፓኬጅ፤

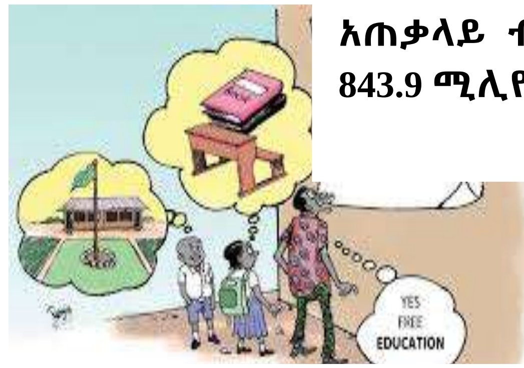

አጠቃላይ ብር 843.9 ሚሊዮን

ሐ. የመስኖ ልማት ማስፋፋት

- ❑ ለነባርና ለትላልቅ መስኖዎች ግንባታ፤
- ❑ በቆላማ አካባቢዎች የቴክኖሎጂ ስርፀት በማድረግ የአካባቢውን ህብረተሰቡ ኑሮ ለማሻሻልና
- ❑ የመካከለኛና የትናንሽ መስኖዎች ግንባታ

በድምሩ ብር 19.1 ቢሊዮን ተመድቧል

መ. ለፈረሱና ለተጎዱ ንብረቶች እና የመሰረታዊ አገልግሎቶች ዕድሳት

- ❑ አጠቃላይ ለመልሶ ግንባታ ፕሮጀክት ከመንግስት ከማዕከላዊ መንግስት ግምጃ ቤት

ብር 20.0 ቢሊዮን

ሰ. የጤና ዘርፍ ልማት

በጥቅሉ ብር 24.0 ቢሊዮን ለጤና ሴክተር ተመድቧል

ረ. ለልማታዊ ሴፍቲ ኔት ፕሮግራም

- ለገጠር ስራ ዕድልና ልማታዊ ሴፍት ኔት
- ለከተማ ልማታዊ ሴፍት ኔት

ብር 23.3 ቢሊዮን

ሠ. የንጹህ መጠጥ ዉሀ አቅርቦት ማሳደግና የአካባቢ ንጽህናን ማስጠበቅ፤

ጠቅላላ ብር 9.3 ቢሊዮን ተመድቧል

ሸ. የተቀናጀ አነስተኛ የመስኖ ልማት ኘሮጀክት ማበልጸጊያ

- በልዩ ሁኔታ አነስተኛ ይዞታ ላላቸው አርሶ አደሮች ድጋፍ

ብር 600.0 ሚሊዮን

ቀ. የመንግስት አገልግሎቶችን በተመቻቸ ቦታ ለመስጠት

- ለመንግስት ቢሮዎች ግንባታ ፕሮጀክት ከማዕከላዊ መንግስት ግምጃ ቤት

  ብር 5.2 ቢሊዮን

5.6. በ2017 በጀት ዓመት ከማዕከላዊ መንግስት ለክልል መንግስታት የድጎማ በጀትና የዘላቂ ልማት ግቦች ድጋፍ (በብር)፤

የክልል መንግስታት	የ2016 በጀት ዓመት	የ2017 በጀት ዓመት	ልዩነት	ለዘላቂ ልማት ግቦች ድጋፍ
ትግራይ	12,591,813,948	13,099,277,069	507,463,121	844,200,000
አፋር	6,306,347,948	6,560,500,289	254,152,341	422,800,000
አማራ	45,105,005,187	46,922,783,527	1,817,778,340	3,024,000,000
ኦሮሚያ	71,959,188,831	74,859,218,535	2,900,029,704	4,824,400,000
ሶማሊ	20,840,182,952	21,680,063,870	839,880,918	1,397,200,000
ቤንሻንጉል ጉሙዝ	3,821,396,273	3,975,402,493	154,006,220	256,200,000
ማዕከላዊ ኢትዮጵያ	0	12,825,556,317	12,825,556,317	826,559,709
ጋምቤላ	2,777,298,930	2,889,226,949	111,928,019	186,200,000
ሀረሪ	1,587,027,961	1,650,986,828	63,958,867	106,400,000
አዲስ አበባ ከተማ አስ/ር	5,254,541,684	5,459,000,522	204,458,838	0
ድሬደዋ ከተማ አስ/ር	1,837,611,323	1,911,668,959	74,057,636	123,200,000
ሲዳማ	8,566,693,402	8,911,940,002	345,246,600	574,341,600
ደቡብ ምዕራብ ኢትዮጵያ	6,484,818,931	6,746,163,838	261,344,907	434,765,330
ደቡብ ኢትዮጵያ	0	15,202,320,247	15,202,320,247	979,733,361
ድምር	**187,131,927,370**	**222,694,109,445**	**35,562,182,075**	**14,000,000,000**

6. የበጀትና ፋይናንስ ቴክኒካል ቃላቶችና ሐረጎች መግለጫ

1) **<u>የአስተዳደር ስልጣን:-</u>** በመንግስት አስተዳደር ከፌዴራል እስከ ወረዳ ድረስ ያለው የስልጣን ተዋረድ ማለት ነዉ፡፡

2) **<u>የበጀት ጉድለት፡-</u>** በበጀት ዓመቱ በወጪና ገቢ በጀት መካከል ያለ ልዩነት ሲሆን፤ መጠኑም ከጥቅል የሀገር ውስጥ ምርት አንጻር በመቶኛ የሚቀመጥ ነዉ፡፡

3) **<u>የበጀት ድጋፍ፡-</u>** የፌዴራሉ መንግስት ለክልል መንግስታት የሚሰጠውን ዓመታዊ የበጀት ድጋፍ ነው።

4) **<u>የካፒታል ወጪ፡-</u>** በተቋማት የመንግሰትን አገልግሎት ለመስጠትና ለማሻሻል ቋሚ ሀብት ለማፍራት ወይንም ለማሻሻል የሚዉል ወጪ ነዉ፡፡

5) **<u>የንብረት ግብር፡</u>** በከተማ ዉስጥ በሚገኝ በርግጥ ንብረት ላይ የሚጣል የንብረት ግብር ሲሆን፤ ግብር ከፋይ እንዲከፍል የሚጣል ግብር ነዉ፡፡

6) **<u>የዜጎች በጀት፡-</u>** መሠረታዊ የበጀት መረጃዎች ዜጎች ሊረዱት በሚችሉ ቀላል እና ግልፅ በሆነ ቋንቋ ተዘጋጅቶ ለሁሉም ተደራሽ የሚደረግ የበጀት መረጃ ሰነድ ነው።

7) **<u>የዜጎች ሁለንተናዊ ተሳትፎ፡-</u>** ከመንግስት የሚሰጡ የመሰረታዊ አገልግሎቶች ለማሻሻል ዜጎች በቀጥታም ሆነ በተዘዋዋሪ መንገድ በእቅድ ዝግጅት፣ ትግበራና የአፈፃፀም ግምገማ ላይ የሚያደርጉትን ሁለንተናዊ ተሳትፎን ያመለክታል፡፡

8) **<u>የሀገር ውስጥ በጀት ምንጭ፡-</u>** መንግስት የበጀት ዓመቱን ወጪ ለመሸፈን ከሀገር ዉስጥ የኢኮኖሚ እንቅስቃሴ ከታክስና ታክስ ካልሆኑ ገቢዎች የሚሰበስበዉ እንዲሁም ከሀገር ዉስጥ የሚያገኘዉን ብድር የሚያመለክት ነዉ፡፡

9) **<u>የውጭ እርዳታ፡-</u>** በመንግስት አቅም ሊሸፈኑ የማይችሉትን መሰረታዊ አገልግሎቶችን ለመደገፍና ለማገዝ ከሚፈልጉ የዉጭ መንግስታትና እርዳታ ድርጅቶች የሚገኝ ሀብትን ያጠቃልላል፡፡

10)**<u>የኢትዮጵያ በጀት ዓመት፡-</u>** በኢትዮጲያ ዘመን አቆጣጠር መሰረት ከሐምሌ 1 እስከ ሰኔ 30 ድረስ ያለዉ አመታዊ የበጀት ትግበራ ጊዜ ማለት ነው።

11)**<u>የውጭ ብድር፡-</u>** መንግስት የወጪ ግዴታዉን ለመወጣት የሚያስፈልገዉን ሀብት ከሀገር ዉስጥ ከሚገኝ የበጀት ምንጭ መሸፈን በማይችልበት ሁኔታ የበጀት ጉድለቱን ለማሟላት ከዉጭ አበዳሪዎች የሚገኘዉን ሀብት ነዉ፡፡

12)**<u>የፊስካል ፖሊሲ፡-</u>** መንግስት ኢኮኖሚውን ለመቆጣጠር የመንግስት ገቢ አሰባሰብና ወጪ አደረራረግ የሚመራበት ስርዓት ነው።

13)**የፋይናንስ ሀብት/ገቢ፡-** መንግስት ለሚሰጠው አገልግሎት የሚዉሉ ወጪዎችን ለመሸፈን ከታክስ፣ ታክስ ካልሆኑና ከሌሎች የገቢ ምንጮች የሚገኘዉ ገንዘብ ማለት ነው።

14)**<u>የመካከለኛ ጊዜ የወጪ ማዕቀፍ፡-</u>** የኢትዮጵያ መንግስት የሦስት ዓመት የወጪ ዕቅዶችን ያወጣል፡ በጀቶች የመንግስትን ማህበራዊ እና ኢኮኖሚያዊ ቅድሚያ የሚሰጣቸውን የሚያንፀባርቁ እና ለመንግስት መልሶ ግንባታ እና ልማት ግዴታዎች ተግባራዊ እንዲሆኑ ለማድረግ ያለመ ነው።

15)**<u>ጥቅል የሀገር ውስጥ ምርት፡-</u>** በአንድ የተወሰነ ጊዜ ውስጥ በአንድ ሀገር ውስጥ የተደረጉ ከሁሉም ከተጠናቀቁ ምርትና አገልግሎቶች የተገኘ የገንዘብ ዋጋ ነው።

16)**<u>የዋጋ ግሽበት/ንረት መጠን፡-</u>** አሁን ያለዉን የሸቀጦትና አገልግሎቶች ዋጋ ከዚህ በፊት ከነበረው ዋጋ ጋር በማነጻጸር የዋጋ ለውጡን በመቶኛ መስቀመጥ ነዉ።

17)**<u>ማክሮ ኢኮኖሚ፡-</u>** የአጠቃላይ ወይም ጥቅል ሀገራዊ ኢኮኖሚዉ አወቃቀር፣ አፈፃፀም፣ ባህሪንና የውሳኔ አሰጣጡን የሚያመለክት ነው፡፡

18)**<u>የማክሮ ኢኮኖሚና ፊስካል ማዕቀፍ፡-</u>** አመታዊ የፊዝካል ዕቅዶችና ግቦች የፖሊሲ ትግበራ አማራጮች የሚወሰኑበት እንዲሁም ተግባራዊ ሊሆን የሚችል የበጀት ዓመቱ የገቢና ወጪ ግምት የሚከናወንበት ማዕቀፍ ነዉ፡፡

19)**<u>ሞኒተሪ ፖሊሲ፡-</u>** አጠቃላይ የገንዘብ አቅርቦትን በመቆጣጠር ዘላቂ የኢኮኖሚ ዕድገት እንዲኖር ለማድረግ የሀገሪቱ ብሄራዊ ባንክ የሚያወጣዉና የሚተገብረዉ ስርዓት ነው።

20)**<u>ፖሊሲ፡-</u>** በሚመለከታቸው የመንግስት አካላት ስምምነት ላይ የተደረሰባቸውና ሊተገሩ የታቀዱ ውጥኖች ማስፈፀሚያ መመሪያ ነው።

21)**<u>ቅድመ-በጀት ውይይት፡-</u>** በወረዳ ደረጃ የዜጎችን የመሰረታዊ አገልግሎቶች ቅድመ-ፍላጎቶችና ምርጫዎች በዕቀድ ለማካተትና ለማከናወን ከወረዳዉ ማህበረሰብ ክፍሎች ጋር የሚደረግ ዉይይት ነዉ፡፡

22)**<u>የመንግስት ተቋማት (የመንግስት ባለበጀት መ/ቤቶች)፡-</u>** ማንኛዉንም የፌዴራል መ/ቤት በአዋጅ የተቋቋመና ሙሉ በሙሉም ይሁን በከፊል ከመንግስት በሚመደብላቸው በጀት የሚተዳደሩና የፋይናንስ እንቅስቃሴያቸዉ በመንግስት ቁጥጥር የሚደረግባቸዉን ያካትታል።

23)**<u>መደበኛ በጀት (የስራ ማስኬጃ ወጪ)፡-</u>** ቋሚ ንብረቶችን ለመፍጠር የማይዉልና መንግስታዊ ስራዎች ለማከናወን ለሚያስፈልጉ ዕቃዎችና አገልግሎቶች ብቻ የሚያስፈልግ ወጪ ነዉ፡፡

24)**<u>ኤክሳይዝ ታክስ፡-</u>** የቅንጦት ዕቃዎች ሆነው ዋጋቸው ጨመረም፤ አልጨመረም መሠረታዊ በመሆናቸው ምክንያት የገበያ ፍላጎታቸው በማይቀንስ ዕቃዎች ላይ፣ እንዲሁም የሕብረተሰቡን ጤንነት የሚጎዱና ማህበራዊ ችግር የሚያስከትሉ ዕቃዎችን አጠቃቀም ለመቀነስ ሲባል የተጣለ ታክስ ነው::

25)**<u>ተንከበላይ ወጪ፡-</u>** ከአንዱ በጀት ዓመት ወደሚቀጥለዉ የሚከባለልና በየጊዜዉ የሚተደስ ወጪን ያመለክታል፡፡

26)**<u>ዘላቂ የልማት ግቦች፡-</u>** ለሁሉም የተሻለ እና ቀጣይነት ያለው ምቹ ሁኔታን ለመፍጠርና ዓለም አቀፍ ተግዳሮቶች ማለትም ድህነትን፣ ኢ-ፍትሃዊነትን፣ የአየር ንብረት ለውጥንና የአካባቢ መበላሸትን ለመቅረፍ እንዲሁም ሰላምን ለማስፈን የተወጠኑ ግቦች ናቸዉ፡፡

<u>ለበለጠ መረጃ፡-</u>

ስልክ:- + 251-111-552-015

ፋክስ: + 251-111-555-189

ኢ-ሜይል፡ **infopr@mofed.gov.et**

ደህረ-ገጽ፡ www.mofed.gov.et

ገንዘብ ሚኒስቴር

አዲስ አበባ/ ኢትዮጵያ